

13.04.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/1471
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.3.2023/201
Karar Numarası : 2023/303
Başvuran : K. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : ... Danışma ve Gayrimenkul Turizm Hizmetleri Limited Şirketi
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın kiralamak istediği dairenin İranlı bir kişiye kiraya verilmek istenmesinin ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. İstanbul ili Ümraniye ilçesinde 2+1 daire kiralamak istediğini ve muhatap şirket bünyesinde çalışan gayrimenkul danışmanı tarafından kendisine bildirilen daireye ilişkin, kiranın yıllık ödenmesi ve 2 aylık depozitoya ilişkin şartları kabul ettiğini,

b. Danışmanın ev sahibi ile görüşükten sonra, kendisine ev sahibinin dairesini İranlı bir kişiye kiraya vermek istediğini bildirdiğini ve bu durumun ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

3. Başvuranın iddiaları muhataba iletilmiş ve yazılı görüşü tekiden de talep edilmiş ancak muhatap iddialara yanıt vermemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kanun önünde eşitlik*" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir: "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...)*"

5. Anayasa'nın "*Çalışma ve sözleşme hürriyeti*" başlıklı 48'inci maddesi: "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir (...)*" hükmünü ihtiva etmektedir.

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre: "*Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerinden karşılaştırılabilir*

durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi" ifade eder.

7. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında, ayrımcılık türleri: "a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık." olarak sıralanmıştır.

8. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir: "(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır. (...) (4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

9. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri ve bunlar tarafından yetkilendirilenler, taşınır ve taşınmazları kamuya açık bir şekilde sunarken bu malları edinmek veya kiralamak isteyenler ile bunlar hakkında bilgi almak isteyenler aleyhine, bunların kiralanması, kira akdinin şartlarının belirlenmesi, kira akdinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi, satışı ve devri süreçlerinin hiçbirinde ayrımcılık yapamaz."

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde, Kurumun, "ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" le görevli olduğu düzenlenmiştir.

11. 6701 sayılı Kanun'un "İspat yükü" başlıklı 21'inci maddesi şöyledir:

"Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında "Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir." hükmü bulunmaktadır. Somut başvuruda başvuran, ev sahibinin İranlı bir kişiye kiraya vermek istediğini belirttiği gerekçesiyle kiralamak istediği dairenin gayrimenkul danışmanı tarafından kendisine verilmemesinin ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

13. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok

uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; *“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”*

14. Birleşmiş Milletler Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 1'inci maddesinde ırk ayrımcılığı; *“siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, uygulanmasını, bu hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ortadan kaldırmak veya zayıflatmak amacına ya da etkisine yönelik, ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama, kısıtlama ya da tercih”* şeklinde tanımlanmıştır.

15. Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun (ECRI) 7 No.lu Genel Politika Tavsiyesine göre ırkçılık terimi; ırk, renk, dil, din, milliyet veya milli veya etnik kökenin bir birey veya bir grup insanın aşağılanması için bir gerekçe oluşturması veya bir bireyin veya bir grup insanın üstünlük duygusu içine girmesi için bir neden oluşturması anlamına gelmektedir. Irka dayalı ayrımcılık ise nesnel ya da makul bir gerekçesi olmaksızın ırk, renk, dil, din, milliyet veya milli veya etnik kökeni nedeniyle kişi veya grupları farklı muameleye tabi tutma anlamını taşımaktadır.

16. Anayasa'nın 48'inci maddesinde, sözleşme hürriyeti düzenlenmiştir. 4/2/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda temel bir ilke olarak görülen ve kira sözleşmelerinin de kapsamı içinde olduğu sözleşme hürriyetinin; sözleşme yapıp yapmama, sözleşme yapılacak kişiyi seçme, sözleşmenin içeriğini belirleme ve değiştirme, sözleşmeye son verme gibi görünüşleri bulunmaktadır. Bahsi geçen madde hükümleri sözleşme hürriyetini koruma altına almış olmakla birlikte bu haklar, kişilere sınırsız bir koruma alanı vermemektedir. Özellikle Anayasa'nın başlangıç metninde ve 10'uncu maddesinde yer bulan eşitlik ilkesi ve 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinde yer alan ayrımcılık yasağı, bu hakların kullanımında sınırın aşılması anlamında bir fren görevi görmektedir. Dolayısıyla Anayasa'nın 48'inci maddesinde koruma altına alınan haklar sınırlanamaz olmayıp, aynı zamanda eşitlik ilkesi ile de bağlantılıdır.

17. Ayrımcılık kendini açık ve kolayca tespit edilebilen bir şekilde göstermediğinden, ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinin kanıtlanması oldukça güçtür. AİHM, bu açıdan makul şüphe bırakmayacak bir kanıt standardı kabul etmiştir. Mahkemeye göre kanıtlama yeterince güçlü, açık ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamalardan ya da yeterince çürütülememiş maddi olgulardan oluşabilecektir (AİHM, *Nachova ve Diğerleri/Bulgaristan, para. 147.*). AİHM, bir başvuranın farklı bir muameleye maruz kaldığını en azından kanıt başlangıcı olarak adlandırılabilir bazı kanıtlarla ortaya koyduğu durumda bu farklı muamelenin yapıp yapılmadığının ya da haklı olup olmadığının ispatlanmasının karşı tarafa ait olacağını belirtmektedir (AİHM, *Chassagnou ve Diğerleri/Fransa, B.No: 25088/94, 29/4/1999, para. 91-92.*).

18. Başvuruya konu olayda başvuran, İstanbul ili Ümraniye ilçesinde ev kiralamak için muhatap şirket bünyesinde çalışan gayrimenkul danışmanı ile görüştüğünü ve danışman tarafından kiralamaya dair belirtilen tüm mali koşulları kabul ettiğini, daha sonra bilgi almak üzere anlık mesajlaşma uygulaması

üzerinden danışmana ulaştığını, danışmanın, ev sahibinin dairesini İranlı bir kişiye kiraya vermek istediğini söylediğini kendisine ilettiğini ve bu durumun ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini iddia etmiştir. Muhatap şirket tarafından başvuranın iddialarına cevap verilmemiştir.

19. Ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası incelendiğinde başvuranın, başvuru dilekçesinin ekinde muhatap şirket bünyesinde çalışan gayrimenkul danışmanı ile yapmış olduğu görüşmenin ekran görüntüsünde, gayrimenkul danışmanın başvurana, “bir İranlıya kiralamak istiyor daireyi.” şeklinde cevap verdiği görülmüştür. Muhatap şirket tarafından ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına cevap verilmemiş olmakla birlikte, başvuranın iddialarını dayandırdığı ekran görüntüsünde kullanılan ibarenin, ev sahibinin dairesini kiralamak için İranlı kişiler aradığını belirtmekten ziyade, sözleşme hürriyeti kapsamında, şartlarda anlaştığı başka bir kişiye kiralama isteğini ve bu kişinin İranlı olduğunu ifade ettiği düşünülmektedir. Dolayısıyla, bu ekran görüntüsünün, başvuranın söz konusu ibarenin ayrımcılık kastı taşıdığına dair iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyacak şekilde ispatlamak için yeterli olmayacağı değerlendirilmiştir.

20. Başvuran tarafından sunulan ekran görüntüsünün tek başına başvuranın ırk ve etnik kökeni nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldığı kanaatine ulaşmada yeterli olmadığı değerlendirildiğinden ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILMADIĞINA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

30/3/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan
(İzinli)

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

Ünal SADE
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

